

УДК 784.67:371.671

Людмила ОБУХ,

кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри хорового дирижування
Інституту мистецтв ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника» (Україна, Івано-Франківськ) obuchmila@bigmir.net

СПЕЦИФІКА ДИТЯЧОГО ПЕДАГОГІЧНОГО РЕПЕРТУАРУ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАРУБІЖЖІ (НОТНІ ЗБІРНИКИ ТА ПОСІБНИКИ ДЛЯ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ВИКОНАННЯ)

У статті зроблено спробу комплексно охарактеризувати дитячий педагогічний репертуар в українському зарубіжжі, осмислити його специфіку; вперше аналізуються прелюдії, які досі вважалися втраченими, українського композитора А. Рудницького з архівного фонду Дністрянських у Закарпатському краєзнавчому музеї, нотні збірки українських композиторів О. Залеського, Є. Турули, творчість яких за рубежом була продиктована необхідністю національного педагогічного репертуару для дітей.

Ключові слова: українська культура, діаспора, музична освіта, композитори, педагогічний репертуар.

Літ.: 44.

Luidmyla OBUKH,

Ph.D. In Art, Lecturer of Choral Conducting Department
Institute of Arts V. Stefanyk Precarpathian National University
(Ukraine, Ivano-Frankivsk) obuchmila@bigmir.net

CHILDREN PEDAGOGICAL REPERTOIRE SPECIFICITY IN UKRAINIAN ABROAD (SHEET MUSIC BOOKS AND GUIDES FOR INSTRUMENTAL PERFORMANCE)

In this article it is made an attempt comprehensively characterize children's pedagogical repertoire in Ukrainian foreign countries to understand its specificity; at first there are analyzed lost prelude by Ukrainian composer A. Rudnytskyj in Dnistrianskyj and Transcarpathian museum archival collection, music collections by Ukrainian composers A. Zaleski, E. Turul, whose work abroad was motivated by the need of national pedagogical repertoire for children.

Key words: Ukrainian culture, diaspora, music education, composers, teachers repertoire.

Ref.: 44.

Людмила ОБУХ,

кандидат искусствоведения, преподаватель кафедры хорового дирижирования
Института искусств ГВУЗ «Прикарпатский национальный университет имени
Василия Стефаника» (Украина, Ивано-Франковск) obuchmila@bigmir.net

СПЕЦИФІКА ДЕТСЬКОГО ПЕДАГОГІЧЕСЬКОГО РЕПЕРТУАРА В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАРУБІЖЖІ (НОТНІ ЗБІРНИКИ ТА ПОСІБНИКИ ДЛЯ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО ВИКОНАННЯ)

В статті зроблено спробу комплексно охарактеризувати дитячий педагогічний репертуар в українському зарубіжжі, осмислити його специфіку; вперше аналізуються втрачені прелюдії українського композитора А. Рудницького з архівного фонду Дністрянських у Закарпатському крає-

Обух А. Специфіка дитячого педагогічного репертуару...

ведческом музее, нотные сборники украинских композиторов А. Залесского, Е. Турула, творчество которых за рубежом было продиктовано необходимостью национального педагогического репертуара для детей.

Ключевые слова: украинская культура, диаспора, образование, композиторы, педагогический репертуар.

Лит.: 44.

Постановка проблеми. Творча спадщина українських композиторів західної діаспори та їх педагогічна діяльність відіграли важливу роль у становленні і розвитку музичного виховання на еміграції. Вважаючи необхідним професійне навчання та естетичне виховання людини вже з найменшого віку, однією з основних віх творчої діяльності митців була музика для дітей. Використання музично-педагогічної спадщини української західної діаспори у сучасному освітньому процесі становить неабияку культурну цінність і тому належить до *актуальних* питань сьогодення.

Аналіз досліджень. Періодизацію музичної культури українського зарубіжжя, особливості музичної освіти в еміграції, питання методичного забезпечення навчального процесу розкриває монографічне дослідження Г. Карась [12]. Сучасні тенденції формування українського фортепіанного репертуару для дітей окреслено в дисертації І. Новосядлої [26]. Систематизацію авторських збірників фортепіанних творів для дітей та юнацтва композиторів України та української діаспори II половини XX століття вперше здійснила З. Юзюк [40], деякі фортепіанні збірки композиторів діаспори проаналізовано також статтях У. Молчко [22], О. Німилевич [25], І. Громіш [6]. Важливим підґрунтям для даного дослідження в галузі фортепіанної педагогіки стали праці Н. Кашкадамової [14; 15] та Т. Воробкевич [4]. Внесок відомого піаніста та педагога Романа Савицького у розвиток фортепіанної педагогіки осмислюється на основі його методичних праць [32; 33] та статей українських дослідників Н. Кашкадамової [13], І. Новосядлої [28]. Провідні тенденції формування репертуару бандуристів діаспори розкриває у своїй монографії В. Дутчак [8]. Попри намагання комплексно охарактеризувати специфіку дитячого педагогічного репертуару в українському зарубіжжі, пропонуване дослідження є фактично першою спробою проаналізувати втрачені прелюдії українського композитора А. Рудницького, віднайдені нами у Закарпатському краєзнавчому музеєві в архівному фонді Дністрянських (Софії та її чоловіка Станіслава) [29], збірки О. Залеського, Є. Турули.

Метою даної розвідки є осмислення специфіки музично-педагогічної спадщини української західної діаспори та визначення тієї ніші в національній системі музичної освіти, яку вона могла б повноцінно зайняти.

Виклад основного матеріалу. У багатожанровій і різностильовій творчості українських композиторів на еміграції переважають твори для фортепіано як найпоширенішого музичного інструмента у концертній та педагогічній практиці діаспори.

Фортепіанна музика для дітей та юнацтва, присутня у творчості композиторів української діаспори, значною мірою була результатом загальномузичних педагогічних засад та фортепіанної педагогічної діяльності західноукраїнських композиторів С. Людкевича та В. Барвінського. Продовжуючи їхні традиції, композитори діаспори спиралися на народнопісенну основу у різних жанрах дитячого фортепіанного репертуару, який поряд з виконанням дидактичних функцій, тобто навчанням гри на інструменті, допомагав у формуванні духовного світу, смаків, уподобань, розширював мистецькі уявлення, розвивав фантазію, образне мислення дітей, готував їх до сприйняття великих надбань світової музичної культури.

У галузі фортепіанної педагогіки не еміграції в різний період працювали ряд композиторів та педагогів: В. Барвінський, А. Рудницький, В. Безкоровайний, О. Залеський, З. Лисько, Р. Савицький, І. Соневицький, С. Лукіянович-Туркевич, Я. Барнич, О. Залеський, І. Недільський, В. Витвицький, М. Кравців-Барабаш, В. Грудин, М. Фоменко, К. Кукловський, В. Шуть, В. Кіпа, Ю. Олійник, І. Білогруд, Ю. Оранський, Т. Богданська, С. Турула, З. Лавришин, Ю. Фіяла, М. Кравців-Барабаш, С. Яременко, Л. Кузьменко, С. Туркевич, І. Вовк та ін. Вони створювали педагогічні збірки для початківців, цикли та окремі твори, обробки українського фольклору для фортепіано [11, 329].

Вагомим досягненням митців української діаспори США та Канади у даній сфері є збірники «При ялинці» В. Безкоровайного, «Український фортепіанний альбом для початківців» Р. Савицького, «Моя веселка» М. Фоменка (видані у 1950-х рр.), «Моя Україна» (книжки I, II, III, IV), «Коляди і щедрівки» М. Кравців-Барабаш (видані у 1970-80-х рр.), а також «Пори року» І. Соневицького (виданий цілим збірником наприкінці 1990-х рр.). Більшість творів у цих збірках у своїй основі мають фольклорні джерела або наближений до них тематичний матеріал, що призвичаює дітей до особливостей українського народного мистецтва.

Усе своє життя Роман Савицький (1907–1960) присвятив музичному вихованню української молоді як в Україні, так і в діаспорі, підготувавши декілька поколінь талановитих піаністів, дбаючи як про фаховий вишкіл, так і про розуміння рідної музики. Турбуючись про видання добротного українського фортепіанного репертуару на еміграції, він сам опрацював низку українських мелодій для початківців: коляди «Бог предвічний», «Нова радість стала», «Во вифлеємі нині новина», гаївку «Подоланочка», «Ку-ку», колискову «Ой, ходи сон», марш «Гей, там на горі Січ іде», історичну пісню «Стоїть явір над водою», стрілецьку пісню «Їхав козак на війноньку», коломийку «Верховино» та популярну українську народну пісню «Їхав козак за Дунай», упорядкувавши їх у збірник «Український фортепіанний альбом для початківців» (1947–1954), який був опублікований 1977 р. з нагоди 25-річчя УМІА і перевиданий 1999 р. в Україні [33]. Створюючи збірник, Р. Савицький добре продумав ступінь технічної складності п'єс за принципом від простого до складного, що є доступними для розуміння та технічно-виконавських можливостей дітей молодшого шкільного віку. Враховуючи національно-історичні особливості українського народу, упорядник підібрав такі твори, які чітко відзеркалюють ментальність нації як специфічного способу сприйняття та роз'яснення національного внутрішнього світу під оглядом культурно-історичних чинників. За визначенням І. Громіш, таке бачення допомагало прищепити дітям розуміння та любов до українського мистецтва, не втратити етнічної самосвідомості, що робить Альбом беззаперечно вартісним у використанні як на еміграції, так і на теренах України [6].

Подібний принцип поступового зростання складності п'єс та спосіб упорядкування фольклорного матеріалу використали у своїх збірниках для дітей І. Соневицький «Пори року» [33], М. Кравців-Барабаш «Моя Україна» [23] та Ю. Олійник «Український фортепіанний альбом для наймолодших» [40]. Збірники знайомлять дітей з інструментом, способами гри на ньому, надають перші відомості про аплікатуру і педалізацію.

Авторські школи гри на фортепіано безперечно займали значне місце у розвитку музичної освіти за рубежом. Оригінальним прикладом школи гри на фортепіано, створеної у діаспорі, можна вважати 4 зошити серії «Моя Україна» Марти Кравців-Барабаш, які (хоч у них і відсутні методичні коментарі) знайомлять учнів з основними видами фатури та ставлять перед ними відповідні виконавські завдання, що допомагають їм оволодіти певними навичками фортепіанної гри.

Обух А. Специфіка дитячого педагогічного репертуару...

Опрацьовані Осипом Залеським українські колядки та щедрівки були упорядковані ним у збірку «Коляди, колядки, щедрівки для співу і фортепіано» [10]. У збірці нараховується тринадцять популярних творів: «Бог предвічний», «Христос родився», «Дивная новина», «Радуйтеся», «На небі зірка», «Нова радість стала», «Вселенная веселися», «У Вифлеємі», «По всьому світу», «Ой дивнеє», «Добрий вечір», «Ой сивая та і зозуленька», «В полі, в полі» та один оригінальний твір «Коляда» на слова Р. Купчинського. Даним творам притаманні поєднання простоти та зручності викладу фортепіанної фактури, де права рука повністю відтворює мелодичну лінію, а ліва виконує допоміжну функцію супроводу, що робить їх доступними для виконання як дітьми молодшого та середнього шкільного віку, так і в домашньому музикуванні.

До педагогічного репертуару для категорії учнів середнього та старшого шкільного віку можна віднести групу п'єс В. Безкоровайного [2; 3], Я. Барнича [1], М. Фоменка [37], В. Грудина [7], С. Туркевич [35], А. Рудницького [43], збірку З. Лиська «Фортепіанні мініатюри на українські народні теми» [20], дитячий альбом К. Кукловського «20 мініатюр на українські теми» [42] та Сонатину в 4 руки В. Витвицького [5]. Всі ці опуси є зразком майстерного втілення композиторами фольклорного начала в музичний матеріал. Звернення митців до національних традицій було продиктоване своєрідною потребою повернення до рідної культури, запобігання втрати національної самоідентичності.

Віднайдені в архіві¹ С. Дністрянської прелюдії (які до цього часу вважалися втраченими) Антона Рудницького – представника українського музичного авангарду [44] – можна віднести до перших творчих спроб композитора. Твори написані у вигляді музичного триптиха, з прозорою, на перший погляд, фактурою, що об'єднаний одночасним та послідовним (з прохідними, допоміжними, передуючими і затриманими звуками), октавним та акордовим викладом, досить часто у вигляді арпеджіо, що нагадують перебори бандури, подвійними рецитаціями, пунктирним ритмом, відповідними темповими позначеннями (*largo*, *larghetto*), мінорним тональним планом (с–а), який не змінює інтонаційної сторони звучання, та зрідка перемінним розміром (4/4–3/4). Все це нагадує спробу відтворити живе звучання оркестру народних інструментів (бандур). Вже в цих перших композиціях чітко проявляється масштабність задуму композитора, прагнення розширити регістри і темброві палітри інструменту, що не може не приваблювати у виконавському плані.

Окрему групу педагогічного репертуару складає так званий «додатковий» (Л.О.) музичний матеріал для домашнього музикування. Як приклад, збірка «Українські народні танки» для фортепіано, укладена Євгеном Турулою в Канаді (1933) [36], містить 12 невеличких різнохарактерних п'єс для дітей чи дорослих початкового рівня навчання гри на інструменті: «Гей, ну хлопці до зброї», «Ти ж мене підманула», «Аркан», «Подільський козачок», «Коломийка», «Великодні Гаївка», «Катерина», «Чумак», «Гопак», «Запорожець», «Журавель» та «Метелиця». Як зазначив сам автор у примітках, «сеї уклад нарочно легкий на те, щоб міг бути догідним до вжитку якнайширшого загалу» [35, 7].

Фортепіанні твори для дітей писав Василь Овчаренко (1889–1974) – композитор, диригент, педагог, представник Харківської і Московської консерваторій, диригент катедрального хору св. Софії в Києві. З 1944 р. він переїхав до Німеччини, а в 1950 р. емігрував до США [9, 92].

Не меншою популярністю на еміграції користувався і продовжує користуватися до сьогодні український національний інструмент – бандура. Утворення різноманітних форм кобзарської освіти в західній діаспорі потребувало використання значної кількості

¹ Архів переданий зі Словаччини в Закарпатський краєзнавчий музей академіком М. Мушинкою та опрацьований нами влітку 2010 р.

бандурного педагогічного репертуару, який поповнювали твори В. Ємця, Г. Китастого, З. Штокалка, В. Мішалова, Ю. Олійника.

Діяльність Григорія Китастого (1907–1984) мала значний вплив на розвиток кобзарського мистецтва в діаспорі. З 1964 р. митець жив у Чикаго і до кінця життя керував капелою бандуристів ім. Т. Шевченка, багато уваги приділяючи освіті і вихованню бандуристів. Г. Китастий виховав багато музикантів, які створили десятки молодіжних ансамблів бандуристів у США, Канаді, Англії, Австралії. У збірнику на пошану митця з нагоди 70-річчя від дня народження вміщено п'ять творів для дитячого виконання у супроводі бандури: «Весна зимою» (дитяча різдвяна пісня на сл. О. Ярового) [15], «Марш» та «Молитва» на сл. К. Перелісної [16; 17], «Пісня пластунів» на сл. К. Рошко [18] та «Юнацька пісня» на сл. І. Багряного [19].

Збірник українських народних дум і пісень у супроводі бандури «Наша пісня» (1926) [24] був першим зарубіжним виданням дитячих п'єс для бандури, упорядкований активістами Товариства «Кобзар» у Празі. У ньому вміщено обробки українських пісень та дум «Ой на горі там жінці жнуть», «Гей видно село», «Про Максима Залізняка», «Тарасова ніч», «Про смерть козака» М. Теліги, «Ой на горі вогонь горить» П. Заворицького, «І шумить, і гуде» К. Могили, а також п'єси «Виклик», «Запорізький марш», «Кужель», «Козак» М. Теліги. Цікавий за формою викладу матеріал приваблює мелодичними і гармонічними конфігураціями, темповими змінами, динамічними відтінками.

Автором «Співаника УПА» в супроводі бандури став Степан Малюца – педагог і керівник власної школи гри на бандурі в Боффало (США) [9, 87]. Авторство музичного матеріалу для мандалинового оркестру належить Богдану Марківу – педагогу УМІА, досвід викладання якого втілюється у написаних ним творах [9, 94].

Висновки. Отже, характерною і об'єднуючою рисою всіх дитячо-педагогічних композицій є звернення більшості з них до українських пісенно-танцювальних джерел, що сприяло збереженню в учнів національної свідомості, своєрідній обороні національної культури перед асиміляційними процесами, які супроводжували життя українських емігрантів.

Тому творчість українських композиторів для дітей за рубежем була продиктована необхідністю національного педагогічного репертуару. За основу при комплектації різноманітних збірників (зокрема, для фортепіано, бандури) часто брався власний педагогічний досвід митців (як приклад, авторські школи опанування гри на інструментах).

Поповнюючи брак відповідної фахової літератури, українські митці-емігранти зробили якісний внесок у теорію і практику музичного виховання. Проведений комплексний аналіз музичних збірників свідчить про вартісність спадщини українських композиторів у еміграції, яка охоплює найважливіші аспекти з музичної теорії і практики, адже в її основі – досвід, набутий під час викладання у спеціальних музичних закладах; залучає до західно-європейського культурного процесу, а також, завдяки яскраво вираженим національним елементам, сповільнює процеси культурної асиміляції.

Оскільки культурні надбання західної діаспори впродовж тривалого часу були недоступними для пізнання та вивчення на материковій Україні, нині особливо постає доцільність їх використання у навчально-педагогічному процесі, адже завдяки вивченню та поширенню творчості українських митців у зарубіжжі можна зберегти і примножити національні традиції, а також інтегрувати їх у світовий культурно-освітній простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барнич Я. Дитячі твори для фортепіано / Я. Барнич // [ред.-упор. Л. Філіпенко]. – Дрогобич : Коло, 2007. – 36 с.

Обух А. Специфіка дитячого педагогічного репертуару...

2. Безкоровайний В. «Настав тут вовкові кінець» із оперети «Червона шапочка» / В. Безкоровайний // Веселка. – США. – 1961. – Ч. 7–8 (83–84). – С. 18.
3. Безкоровайний В. Увертюра до оперети «Червона шапочка» / В. Безкоровайний // Веселка (США). – 1961. – Ч. 2 (78). – С. 10.
4. Воробкевич Т. Методика викладання гри на фортепіано : підручник / Т. Воробкевич. – Львів : ЛДМА, 2001. – 244 с.
5. Витвицький В. Сонатина в 4 руки / В. Витвицький // Твори українських композиторів для двох фортепіано та фортепіано в 4 руки / [ред.-упор. О. Німилевич, У. Молчко]. – Дрогобич : Коло, 2003. – С. 20–41.
6. Громіш І. Фортепіанний збірник Романа Савицького для початківців : його виховна і педагогічна спрямованість / І. Громіш, О. В. Яцків // Українські композитори – дітям : мат. міжвуз. Студ. науко-практ. конф. / [ред.-упор. С. Дацюк, С. Процик, І. Фрайт, О. Яцків]. – Дрогобич : Вимір, 2004. – С. 68–72.
7. Грудин В. Дитяча сюїта / В. Грудин // Українська фортепіанна музика. Педагогічний репертуар для дітей та юнацтва : навч. пос. / [упор. Т. Завадська, О. Козачук]. – К. : Музична Україна, 2006. – Ч. 2 – С. 68–84.
8. Дутчак В. Бандурне мистецтво українського зарубіжжя ХХ – початку ХХІ століття : [монографія] / В. Дутчак. – Івано-Франківськ : Фоліант, 2013. – 488 с. + 68 іл.
9. Енциклопедія української діаспори / [упор. В. Маркусь, Д. Маркусь]. – Нью-Йорк-Чикаго : Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці, 2012. – Т. 1 : США; Кн. 2 : Л–Р. – 348 с.
10. Залеський О. Коляди, колядки, шедрівки для співу і фортепіано / О. Залеський. – Бофоло, Нью-Йорк, США: Українське Музичне Видавництво, 1965. – 16 с.
11. Карась Г. Маловідомі фортепіанні твори українських композиторів-емігрантів ХХ ст. у США : питання навчального репертуару в класі загального та спеціалізованого фортепіано / Г. Карась // Загальне та спеціальне фортепіано у мистецькому просторі України : зб. статей. ЛНМА ім. М. Лисенка // [редкол. : І. Пилатюк (гол. ред.) та ін. ; ред.-упоряд. З. Жмуркевич, М. Герєга]. – Львів : СПОЛОМ, 2012. – С. 328–338. – (Наукові збірки ЛДНМА ім. М. В. Лисенка ; вип. 27 ; серія : Виконавське мистецтво).
12. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття : [монографія] / Г. Карась. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. – 1164 с.
13. Кашкадамова Н. Передмова / Н. Кашкадамова // Савицький Р. Основні засади фортепіанної педагогіки. Методичний посібник. – Тернопіль : СМП «АСТОН», 2000. – С. 5–7.
14. Кашкадамова Н. Історія фортепіанного мистецтва. ХІХ сторіччя : підручник / Н. Кашкадамова. – Тернопіль : АСТОН, 2006. – 608 с., нот.
15. Кашкадамова Н. Фортепіанне мистецтво у Львові : статті, рецензії, матеріали / Н. Кашкадамова. – Тернопіль : СМП «Астон», 2001. – 400 с. ; з іл.
16. Китастиий Г. Весна зимою (дитяча різдвяна пісня на два голоси у супроводі бандури), сл. О. Ярового / Г. Китастиий // Збірник на пошану Григорія Китастого у 70-річчя з дня народження / [упор. і ред. Якова Гурського]. – Нью-Йорк : УВАН у США, музикологічна секція, 1980. – С. 208.
17. Китастиий Г. Марш (для дитячого хору у супроводі бандури), сл. К. Перелісної // Збірник на пошану Григорія Китастого у 70-річчя з дня народження / [упор. і ред. Якова Гурського]. – Нью-Йорк : УВАН у США, музикологічна секція, 1980. – С. 209–210.
18. Китастиий Г. Молитва (для дитячого хору у супроводі бандури), сл. К. Перелісної // Збірник на пошану Григорія Китастого у 70-річчя з дня народження / [упор. і ред. Якова Гурського]. – Нью-Йорк : УВАН у США, музикологічна секція, 1980. – С. 207.
19. Китастиий Г. Пісня пластунів (двоголосся у супроводі бандури), сл. К. Рошко // Збірник на пошану Григорія Китастого у 70-річчя з дня народження / [упор. і ред. Якова Гурського]. – Нью-Йорк : УВАН у США, музикологічна секція, 1980. – С. 216–221.
20. Китастиий Г. Юнацька пісня (на два голоси у супроводі бандури), сл. І. Багряного // Збірник на пошану Григорія Китастого у 70-річчя з дня народження / [упор. і ред. Якова Гурського]. – Нью-Йорк : УВАН у США, музикологічна секція, 1980. – С. 211–215.
21. Лисько З. Фортепіанні мініатюри на українські народні теми / З. Лисько. – Львів, 2005. – 11 с.
22. Молчко У. Марта Кравців-Барабаш та її фортепіанний альбом «Моя Україна» / У. Молчко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Серія : Мистецтвознавство. – Тернопіль–Київ, 2005. – №3 (15). – С. 40–47.

23. Моя Україна. Українські пісні для малих дітей. Книжка I / [обробка для ф-но М. Кравців-Бабаш]. – Львів : Вільна Україна. – 32 с.
24. «Наша пісня» : зб. укр. нар. дум і пісень з проводом бандури : зб. перший. – Прага : «Кобзар», 1926. – 24 с.
25. Німилович О. Фортепіанні цикли Ігоря Соневицького та їх роль у збагаченні навчально-педагогічного репертуару вищої та середньої школи / О. Німилович // Етнос. Культура. Нація : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дрогобич : Коло, 2004. – Вип. IV. – С. 136–144.
26. Новосядла І. Сучасні тенденції формування українського фортепіанного репертуару для дітей (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. мист-ва : спец. 17.00.03 – музичне мистецтво / І. Новосядла. – К., 2011. – 20 с.
27. Новосядла І. Фортепіанні твори для дітей Василя Безкоровайного / І. Новосядла // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України імені Петра Чайковського. Серія : Мистецтвознавство. – № 1 (18). – 2007. – С. 3–10.
28. Новосядла І. Фортепіанний репертуар для дітей у творчості композиторів українського зарубіжжя : національно-виховний та дидактично-пізнавальний аспект / І. Новосядла // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ, 2009. – Вип. XV – XVI. – С. 115–124.
29. Обух Л. Особливості фортепіанної освіти в дитячих музичних закладах Софії Дністрянської (за архівними матеріалами Закарпатського краєзнавчого музею) / Л. Обух // Мистецтвознавчі записки : зб. наук. праць. – К. : Міленіум, 2012. – Вип. 21. – С. 264–272.
30. Олійник Ю. Український фортепіанний альбом (для наймолодших) / Ю. Олійник // [упор. О. Олійник]. – YVO Productions, USA, 1995. – 19 с.
31. Пісні Романа Купчинського «Ми йдемо в бій» / [упоряд. І. Соневицький]. – Нью-Йорк : «Червона калина» Українська Видавнича Кооператива, Інк., 1977 ; Львів : ЗУКЦ, 2012. – 140 с.
32. Савицький Р. Український фортепіанний альбом для початківців / Р. Савицький // [упор. О. Смоляк]. – Тернопіль : Астон, 1999. – 20 с.
33. Соневицький І. Пори року : п'єси для фортепіано / І. Соневицький. – Львів : Спілка композиторів України, 1995.
34. Степаняк Р. Весна. Збірник пісень для дівочих хорів в супроводу фортеп'яна. З репертуару дівочого хору «Жайворонки» в Нью-Йорку / Р. Степаняк. – Нью-Йорк : LYD-LAR INC, 1975. – 80 с.
35. Туркевич С. Цикл п'єс для дітей / С. Туркевич // Фортепіанні твори / [упор. С. Павлишин]. – Львів, 2005. – С. 9–112.
36. Українські народні танки. Ноти для піано уложив Є. Турула. – Вінніпег, Канада, 1933. – 7 с.
37. Фоменко М. Моя веселка. П'ять легких п'єс для фортепіано на українські теми / М. Фоменко. – Львів, 2006. – 16 с.
38. Штокалко З. Збірник п'єс для бандури // [зредагував і підготував до друку А. Горнякевич] / З. Штокалко. – Київ ; Торонто ; Едмонтон : Канадський Інститут Українських Студій; В-во «Такстон», 1997. – 360 с.
39. Щуровська-Россіневич П. І. 21 народня пісня. В 3-голосому укладі для шкільних хорів / П. І. Щуровська-Россіневич. – Ужгород: «Книга», 1936. – 24 с.
40. Юзюк З. До проблеми систематизації авторських збірок фортепіанних творів для дітей та юнацтва композиторів України та української діаспори II половини ХХ ст. / З. Юзюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010.../26-yuzyuk.pdf
41. Ярославенко Я. «Про маленьке лисенятко» / Я. Ярославенко // Веселка (США). – 1956. – Ч. 8 (24). – С. 14.
42. Kuklowsky Kir. 20 miniatures of ukrainian themes. Album for the Young for the piano, op. 39 / Kir Kuklowsky. – Music Publishing Co., New Jersey, USA. – 21 p.
43. Rudnitsky A. Four concert studies on ukrainian folk songs / Antin Rudnytsky. – Henry Elkan Music Publisher Co., Inc., N.Y. – 16 p.
44. Rudnitski A. 3 Preludes Op. 1. Рукопис. 1915. – 7 арк. Належало С. Дністрянській // Закарпатський краєзнавчий музей (м. Ужгород). Фонд родини Дністрянських: кн. 37359; Арх. 17330

REFERENCES

1. Barnich Ja. Dityachi tvori dlja fortepiano / Ja. Barnich // [red.-upor. L. Filipenko]. – Drogobich : Kolo, 2007. – 36 s.
2. Bezkorovajnij V. «Nastav tut vovkovi kinec'» iz opereti «Chervona shapochka» / V. Bezkorovajnij // Veselka. – SShA. – 1961. – Ch. 7–8 (83–84). – S. 18.
3. Bezkorovajnij V. Uvertjura do opereti «Chervona shapochka» / V. Bezkorovajnij // Veselka (SShA). – 1961. – Ch. 2 (78). – S. 10.
4. Vorobkevich T. Metodika vkladannja gri na fortepiano : pidruchnik / T. Vorobkevich. – L'viv : LDMA, 2001. – 244 s.
5. Vitvic'kij V. Sonatina v 4 ruki / V. Vitvic'kij // Tvori ukraïns'kih kompozitoriv dlja dvoch fortepiano ta fortepiano v 4 ruki / [red.-upor. O. Nimilovich, U. Molchko]. – Drogobich : Kolo, 2003. – S. 20–41.
6. Gromish I. Fortepiannij zbirnik Romana Savic'kogo dlja pochatkivciv : jogo vihovna i pedagogichna sprjamovanist' / I. Gromish, O. V. Jackiv // Ukraïns'ki kompozitori – ditjam : mat. mizhvuz. Stud. nauku-prakt. konf. / [red.-upor. S. Dacjuk, S. Prociuk, I. Frajt, O. Jackiv]. – Drogobich : Vimir, 2004. – S. 68–72.
7. Grudin V. Dityacha sjuïta / V. Grudin // Ukraïns'ka fortepianna muzika. Pedagogichnij repertuar dlja ditej ta junactva : navch. pos. / [upor. T. Zavads'ka, O. Kozachuk]. – K. : Muzichna Ukraïna, 2006. – Ch. 2. – S. 68–84.
8. Dutchak V. Bandurne mistectvo ukraïns'kogo zarubizhzhja HH – pochatku HHI stolittja : [monografija] / V. Dutchak. – Ivano-Frankivs'k : Foliant, 2013. – 488 s. + 68 il.
9. Enciklopedija ukraïns'koï dijaspori / [upor. V. Markus', D. Markus']. – N'ju-Jork-Chikaro : Naukove Tovaristvo im. Shevchenka v Americi, 2012. – T. 1 : SShA; Kn. 2 : L–R. – 348 s.
10. Zales'kij O. Koljadi, koljadki, shhedrivki dlja spivu i fortepijana / O. Zales'kij. – Boffolo, N'ju-Jork, SShA: Ukraïns'ke Muzichne Vidavnicтво, 1965. – 16 s.
11. Karas' G. Malovidomi fortepianni tvori ukraïns'kih kompozitoriv-emigrantiv HH st. u SShA : pitannja navchal'nogo repertuaru v klasi zagal'nogo ta specializovanogo fortepiano / G. Karas' // Zagal'ne ta special'ne fortepiano u mistec'komu prostori Ukraïni : zb. statej. LNMA im. M. Lisenka // [redkol. : I. Pilatjuk (gol. red.) ta in. ; red.-uporjad. Z. Zhmurkevich, M. Gerega]. – L'viv : SPOLOM, 2012. – S. 328–338. – (Naukovi zbirki LDNMA im. M. V. Lisenka ; vip. 27 ; serija : Vikonavs'ke mistectvo).
12. Karas' G. Muzichna kul'tura ukraïns'koï dijaspori u svitovomu chasoprostori HH stolittja : [monografija] / G. Karas'. – Ivano-Frankivs'k : Tipovit, 2012. – 1164 s.
13. Kashkadamova N. Peredmova / N. Kashkadamova // Savic'kij R. Osnovni zasadi fortepiannoï pedagogiki. Metodichnij posibnik. – Ternopil' : SMP «ASTON», 2000. – S. 5–7.
14. Kashkadamova N. Istorija fortep'jannogo mistectva. HHI storichchja : pidruchnik / N. Kashkadamova. – Ternopil' : ASTON, 2006. – 608 s., not.
15. Kashkadamova N. Forte'p'janne mistectvo u L'vovi : statti, recenzii, materiali / N. Kashkadamova. – Ternopil' : SMP «Aston», 2001. – 400 s. ; z il.
16. Kitastij G. Vesna zimoju (dityacha rizdvjana pisnja na dva golosi u suprovodi banduri), sl. O. Jarovogo // Zbirnik na poshanu Grigorija Kitastogo u 70-richchja z dnja narodzhennja / [upor. i red. Jakova Gurs'kogo]. – N'ju-Jork : UVAN u SShA, muzikologichna sekcija, 1980. – S. 208.
17. Kitastij G. Marsh (dlja dityachogo horu u suprovodi banduri), sl. K. Perelisnoi // Zbirnik na poshanu Grigorija Kitastogo u 70-richchja z dnja narodzhennja / [upor. i red. Jakova Gurs'kogo]. – N'ju-Jork : UVAN u SShA, muzikologichna sekcija, 1980. – S. 209–210.
18. Kitastij G. Molitva (dlja dityachogo horu u suprovodi banduri), sl. K. Perelisnoi // Zbirnik na poshanu Grigorija Kitastogo u 70-richchja z dnja narodzhennja / [upor. i red. Jakova Gurs'kogo]. – N'ju-Jork : UVAN u SShA, muzikologichna sekcija, 1980. – S. 207.
19. Kitastij G. Pisnja plastuniv (dvoGolossja u suprovodi banduri), sl. K. Roshko // Zbirnik na poshanu Grigorija Kitastogo u 70-richchja z dnja narodzhennja / [upor. i red. Jakova Gurs'kogo]. – N'ju-Jork : UVAN u SShA, muzikologichna sekcija, 1980. – S. 216–221.
20. Kitastij G. Junac'ka pisnja (na dva golosi u suprovodi banduri), sl. I. Bagrjanogo // Zbirnik na poshanu Grigorija Kitastogo u 70-richchja z dnja narodzhennja / [upor. i red. Jakova Gurs'kogo]. – N'ju-Jork : UVAN u SShA, muzikologichna sekcija, 1980. – S. 211–215.
21. Lis'ko Z. Fortepianni miniatjuri na ukraïns'ki narodni temi / Z. Lis'ko. – L'viv, 2005. – 11 s.
22. Molchko U. Marta Kravciv-Barabash ta ii fortepiannij al'bom «Moja Ukraïna» / U. Molchko // Naukovi zapiski Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universitetu imeni Volodimira Gnatjuka

ta Nacional'noi muzichnoi akademii Ukraïni imeni Petra Chajkovs'kogo. Serija : Mistectvoznavstvo. – Ternopil'–Kiïv, 2005. – №3 (15). – S. 40–47.

23. Moja Ukraïna. Ukraïns'ki pisni dlja malih ditej. Knizhka I / [obrobka dlja f-no M. Kravciv-Barabash]. – L'viv : Vil'na Ukraïna. – 32 s.

24. «Nasha pisnja» : zb. ukr. nar. dum i pisen' z provodom banduri : zb. pershij. – Praga : «Kobzar», 1926. – 24 s.

25. Nimilovich O. Fortepianni cikli Igorja Sonevic'kogo ta ïh rol' u zbagachenni navchal'no-pedagogichnogo repertuaru vishhoï ta seredn'oi shkoli / O. Nimilovich // Etnos. Kul'tura. Nacija : materiali Vseukraïns'koï naukovopraktichnoi konferencii. – Drogobich : Kolo, 2004. – Vip. IV. – S. 136–144.

26. Novosjadla I. Suchasni tendencii formuvannja ukraïns'kogo fortepiannogo repertuaru dlja ditej (kinec' HH – pochatok HHI st.) : avtoref. dis. ... kand. mist-va : spec. 17.00.03 – muzichne mistectvo / I. Novosjadla. – K., 2011. – 20 s.

27. Novosjadla I. Fortepianni tvori dlja ditej Vasilja Bezkorovajnego / I. Novosjadla // Naukovi zapiski Ternopil's'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universitetu im. Volodimira Gnatjuka ta Nacional'noi muzichnoi akademii Ukraïni imeni Petra Chajkovs'kogo. Serija : Mistectvoznavstvo. – № 1 (18). – 2007. – S. 3–10.

28. Novosjadla I. Fortepiannij repertuar dlja ditej u tvorchosti kompozitoriv ukraïns'kogo zarubizhzhja : nacional'no-vihovnij ta didactichno-piznaval'nij aspekt / I. Novosjadla // Visnik Prikarpat's'kogo universitetu. Mistectvoznavstvo. – Ivano-Frankivs'k, 2009. – Vip. HV – HVI. – S. 115–124.

29. Obuh L. Osoblivosti fortepiannoï osviti v ditjachih muzichnih zakladah Sofii Dnistrijans'koï (za arhivnimi materialami Zakarpats'kogo kraecnavchogo muzeju) / L. Obuh // Mistectvoznavchi zapiski : zb. nauk. prac' – K. : Milenium, 2012. – Vip. 21. – S. 264–272.

30. Olijnik Ju. Ukraïns'kij fortepiannij al'bom (dlja najmolodshih) / Ju. Olijnik // [upor. O. Olijnik]. – YVO Productions, USA, 1995. – 19 s.

31. Pisni Romana Kupchins'kogo «Mi jdemo v bij» / [uporjad. I. Sonevic'kij]. – Nju Jork : «Chervona kalina» Ukraïns'ka Vidavnicna Kooperativa, Ink., 1977 ; L'viv : ZUKC, 2012. – 140 s.

32. Savic'kij R. Ukraïns'kij fortepiannij al'bom dlja pochatkivciv / R. Savic'kij // [upor. O. Smoljak]. – Ternopil' : Aston, 1999. – 20 s.

33. Sonevic'kij I. Pori roku : p'esi dlja fortepiano / I. Sonevic'kij. – L'viv : Spilka kompozitoriv Ukraïni, 1995.

34. Stepanjak R. Vesna. Zbirnik pisen' dlja divochih horiv v suprovodu fortep'jana. Z repertuaru divochogo horu «Zhajvoronki» v N'ju-Jorku / R. Stepanjak. – Nju Jork : LYD-LAR INC, 1975. – 80 s.

35. Turkevich S. Cikl p'es dlja ditej / S. Turkevich // Fortepianni tvori / [upor. S. Pavlishin]. – L'viv, 2005. – S. 9–112.

36. Ukraïns'ki narodni tanki. Noti dlja pjano ulozhiv Ć. Turula. – Vinniper, Kanada, 1933. – 7 s.

37. Fomenko M. Moja veselka. P'jat' legkih p'es dlja fortepiano na ukraïns'ki temi / M. Fomenko. – L'viv, 2006. – 16 s.

38. Shtokalko Z. Zbirnik p'es dlja banduri // [zredaguvav i pidgotuvav do druku A. Gornjatkevich] / Z. Shtokalko. – Kiïv ; Toronto ; Edmonton : Kanads'kij Institut Ukraïns'kih Studij; V-vo «Takston», 1997. – 360 s.

39. Shhurovs'ka-Rossinevich P. I. 21 narodnja pisnja. V 3-golosomu ukladi dlja shkil'nih horiv / P. I. Shhurovs'ka-Rossinevich. – Uzhgorod: «Kniga», 1936. – 24 s.

40. Juzjuk Z. Do problemi sistematizacii avtors'kih zbirnikiv fortepiannih tvoriv dlja ditej ta junactva kompozitoriv Ukraïni ta ukraïns'koï diaspori II polovini HH st. / Z. Juzjuk [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu : www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/MuzS/2010.../26-yuzjuk.pdf

41. Jaroslavenko Ja. «Pro malen'ke lisenjatko» / Ja. Jaroslavenko // Veselka (SShA). – 1956. – Ch. 8 (24). – S. 14.

42. Kuklowsky Kir. 20 miniatures of ukrainian themes. Album for the Young for the piano, op. 39 / Kir Kuklowsky. – Music Publishing Co., New Jersey, USA. – 21 p.

43. Rudnetsky A. Four concert studies on ukrainian folk songs / Antin Rudnytsky. – Henry Elkan Music Publisher Co., Inc., N.Y. – 16 p.

44. Rudnitcki A. 3 Preludes Op. 1. Rukopis. 1915. – 7 ark. Nalezhalo S. Dnistrijans'kij // Zakarpats'kij kraecnavchij muzej (m. Uzhgorod). Fond rodini Dnistrijans'kih: kn. 37359; Arh. 17330

Статтю подано до редакції 29.03.2015 р.